

۲۰۱۳/۰۸/۰۲

دوکتور ص س سعید افغانی

روان حالات – قطر او طالبان

سليم عقل، سياسي پوځوالی، انساني سالم زره او ټول شواهد دا حکم کوي چې په افغانستان کې سياسي جوړه روغه بل بڼه الترناتيف، قايمقام اوبڼه عوضي نه لري. هغه سياسي توافق چې دهغه په نتيجه کې ملت اصلی تصميم نيوکي شي او معذور يا مجبور افغاني عناصر د دښمن دخدمت له لاس نه بهر کړای شي.

اما آيا دا هغه څه چې د سياسي مصالحې او سياسي روغي جوړې په نامه دا زيات او کم يوه لسيزه نارې او سورې وهل کيږي، واقعاً سياسي روغه جوړه ده؟

جواب په کلکه منفي دی. تمام شواهد ښکار کوي چې دا سياسي روغه جوړه يو هڅه ده چې يو بل ته د تسليمي او يو دبل نه مشروعيت اخيستلو او مشروعيت ورکولو او يو بل نه د نسخو دقيلولو هڅې او بلاخره يو بل په ځان کې د جذبولو هڅې دي. يو بل نه مې مراد ډلې او حلقې دي نه ملت. که ملت ته مراجعه او دملت نه د مشروعيت زميني باندې کار وشي بيا درسته او پرځای خبر ده.

شواهد داسې ښکاره کوي چې په دې توگه په واقعيت کې عملاً ملت له سره له ياده ويستل کيږي او ملت په حاشيه کې واقع کول دي. ددې حالت ژوندي مثالونه د مختلفو خواوو او جوانو هغه وړانديزونه او پيش شرطونه دي چې په واقعيت کې د ريښتيني روغي جوړې او ريښتيني سياسي سولې د خبرو دپيل مانع کيږي.

ددې حالت ژوندي مثال په قطر کې د طالبانو د دفتر دخلاصيدو په مراسمو کې هغه شرايط او اهداف اعلان شول چې دهغو مشروعيت بايد دملت نه ترلاسه شي.

واقعيت دادی چې ريښتيني سياسي روغي جوړې ته د رسيدو لارې، چې مقدماتي کارونه يې د اعتماد سازی پروسه ده، هغه وخت په درسته توگه پيل کيدای شي چې ټول او يا اکثره افغاني سياسي ځواکونو دسولې او سياسي روغي جوړې په مقدماتي قواعدو او اصولو توافق وکړي. داسې مقدماتي اصول او قواعد چې ټولو او يا اکثره خواو ته د قبول وړ وي. هغه اصول او قواعد چې دهغه په پايله کې دوطن دمسايلو په هکله اصلی تصميم نيونکی ملت شي. د افغانستان خلک اکثریت مسلمان دي او خپل انتخاب لري.

دپامه بايد ونه باسو چې افغان افغان ته د غاړه ورکولو په لار کې ستري موانع شته او د سولې خبرو دپيل او اصلی مجری ته دغورځيدو او اچولو په لار کې ډېر داخلي او بهرني لاملونه او دهغه جملې څخه پاکستان او د کابل په افغاني اوسني حاکميت کې معين حلقې شته چې د ريښتيني سياسي جوړې روغي ته درسيديو مانع او خنډ دي. دا موانع په مستقيمه او غير مستقيمه توگه د اعتماد سازی پروسه له هماغه صفري نقطې نه شنوي او په دې لار کې مشکلات رامنځ ته کوي. دا دسولې او سياسي تعريف شوي روغي جوړې موانع د افغانستان خلک سالمې او ريښتيني سولې ته درسيديو موانع، ددې لامل کيږي چې افغاني، دسيمي او نړيوالې ټولني د تراژيدي، ربر او کړاو ادامه پيدا کړي او بي ځايه قربانيو لري ليا نوره هم پسي اوږده شي.

په دې برخه کې د پاکستان د اصلی پالیسي سازانو منفي او خرابونکی نقش په خاص ډول د پام وړ دی. پاکستان ولي په افغانستان کې سوله نه مني او تل افغانستان کې يو لاس پوځي حکومت ته دجوړيدو هڅې کوي او يا له سره د هيڅ قوي او په ځان متکي افغانستان نه شي منلای او نه شي ليدلای؟

ځواب ساده دی: پاکستان په غير مشروع ډول په عمده ډول به پردي ځمکه ۶۵ کال پخوا به مصنوعي او غير قانوني ډول ايجاد اوله هماغه تاسيس تردي دمه د افغانستان به مقابل کې په دې فتنه او دسيسه کوي، چې پوهيږي غير مشروع دی.

روانو ۱۲ کلو به خاص ډول وښودله چې افغاني چارواکي حتی د سياسيت په الفباء ندي خبر، چې په سياسيت کې خير او خيرات نه شته. منافع او مصالح، مجبوريتونه او امکانات دي چې حالاتو ته سمت ورکوي.

د پاکستان اويا حتی د عربي مستبد حاکميتونو نه سوله غواړي. پاکستان به ولي په افغانستان سوله کې راولي اويا به ولي ورسره مرسته کوي او په دې توگه به خپل ناځونمردانه فرصتونه له لاسه ورکوي؟ دغه هيوادونه دهند په شمول په روابطو کې اصل او اساس خپل منافع او مصالح معيار گڼي او معيار ساتلای دی.

د پاڼو شميره: له ۱ تر ۳

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خبر و لولئ

پاکستان د افغانستان سره تاریخي مشکل لري، د پاکستان دجنرالانو جیبونه په جنگ او تشنج کې ډکيدای شي. عربي مستبد حاکمیتونو به ولې په افغانستان کې سوله و غواړي او یا به افغاني روغې جوړې په لار کې مرسته کړې وای؟ دسولې په صورت کې به عربي جهادي ځواکونه بیرته ستانه شوي وای او یا به ستانه شي او د هغوی د حاکمیتونو په مقابل کې به بي جهادي کارزار کاوه او کړای وای. ددوی مرسته زمونږ د جنگ دادامي لپاره ددوی په گټه وه او دوی غوښتل او غواړي داجنگ او ترهغه ادامه ومومي، ترڅو چې افغانان عربي حاکمیتونه د عربي جهادي ډولو له مشکله وژغوري.

ښکاري چې دکابل چارواکي ددې منطق د مسألې نه بی خبره، شله او په وار وار هڅې کوي چې دا عربي حتی مستبد حکام باید د افغانستان او سیمې د سولې لپاره مرسته وکړي. دا عربي حکام به ولې دا کار کوي؟ هوملتونه او دپاکستان خلک هم سوله غواړي. خو خبر داده چې هلته ملت رول نه لري، استالشمند، جنرالان او اصلی پالیسي جوړونکي نه غواړي چې ځان ته خپله مشکل ایجاد کړي او خپل عایداتي منابع وچې کړي او خپل مطرح والی او اهمیت کم کړي.

هماغسې مو چې مستدل کړه دا عوامل او فاکتورونه سوله او سیاسی روغه جوړه په غلط او غیر عملی او غیر واقع بینانه مفاهیمو او جهاتو ته سوق او جهت ورکوي. سوله او سیاسی روغه جوړه داصلی او ریښتیني چوکات نه ویستل کيږي او دیوې معاملي او غیر مشروع جهاتو ته دسوق او سازمان ورکولو هڅې روانې وې او دي. داسې شرایط او اعلامي چې: یا به امارت اسلامی منی او یا له سره سوله نه کوم. یا به وسله په مخکې ږدي او زما په لاس جوړ شوی اساسي قانون به منی او زما د پردو به اوږو بار او ترستوني په فساد ککړ، حاکمیت به منی که نه سوله نه کوم.

دا اوداسې نور موانع او د سیاسی روغې جوړې غلط تعبیر او مفهوم، ددې لاملونه دي چې تراژیدي ادامه لري او ډېر خطرناک ابعاد کسبوي او داحالت یا په نادانی او ناپوهي او یا هم غیر واقعی او عدم درک په غوندې ناست ځواکونه او یا هم په عمدي ډول د افغان ملت او دبی گناه انسانانو د قربانی لړۍ اوږدوي. د دې حالت په پایله کې داخلي او بهرنی دښمنان به هماغه کوي چې تراوسه یی کول. په دې صورت کې پاکستان هماغه وکوي چې تصورکیده او دهغوی یعنی جنرالانو گټه او سیاسی تجارت په کې خوندي دی.

افغاني جانب ته په کار ده چې ځان پوه کړي. پاکستان به بل ونه کړي. پاکستاني استالشمند او ای اسی ای به هماغه کوي چې تر اوسه یی کړي. پاکستاني اصلی حاکمیت اوس اوس د وخت په ضایع کولو د ۲۰۱۴ کال پای ته انتظارباسي.

له بلې خوا افغاني ځواکونه که مسلح او غیر مسلح په داخل او یا بهر کې دي د ټولو مجبوریتونو سره سره چې پاکستان کې به یی لري، خپل استقلال او هویت هم لري. اما پاکستان د ټولو فتنو سره سره داسې ښکاره کوي او هڅې کوي چې وضع تر کنترول لاندې ده. دطالبانو پرسر یی قیمت لگولی او غواړي ددې وضعې نه په ناوړه گټه اخیستو امتیاز واخلي؟

په دې لړ کې د جناب حامد کرزی حاکمیت او اداره ستر شجاعت او تاریخي شجاعانه خبر وکړه او دپاکستان تر فشارونو لاندې لا تراوسه په گوندو نه دی. جناب ح. کرزي د«ډیورنډ لاین» په هکله خپل تاریخي موضع به میرانه اداء کړه او د«ډیورنډ لاین» یی د پاکستان د تمامو هڅو، فشارونو، دسیسو او ظلمونو سره سره دسرحد «باردر» په توگه، رد کړ. په دې توگه هغه څه چې افغاني جانب ځان ورنه تیره، ویلو ته یی اړ کړای شو او په دې توگه هغه د چا خبره: مار دي لنډی کړ مړ دي نه کړ. هو پاکستاني مار نور هم لنډی شو. پاکستان په ښکاره ځواب واخیست چې خپل هدف ته به آسانه ونه رسي او د حامد کرزي له خوا نا امیده شو.

اوس نو څه کوي؟ خپل دومخه سیاسیت ته به په شدت او په ډېر دقت دوام ورکوي او هڅې به کوي د نورو فتنوسره سره په آینده(راتلونکو ټاکنو او نوروکلیدي مقاماتو) کې داسې افراد په افغاني سیاسی سټیج کې مخه ته او ځای پر ځای کړي او راوړي چې دپاکستان داهدافو لپاره مناسب وي. پاکستان دطالب دحرکت د مجبوریتونو نه په گټه پورته کولو او هغه ځواکونه چې په افغانستان کې د تفاهم خبرې کوي او دپاکستان ته دامتياز ورکولو خبر ورسره مطرح نه ده یا له منځه وړي او یا هم موانع ورته ایجادوي. پاکستان به هغه طالب ځواکونو ته پاسپورت او امکانات د رشد ورکړي چې پاکستاني غیر مشروع اهدافو سره حد اقل په تناقض کې نه وي او یا هم پاکستاني اهداف ورته کوم مانع او اهمیت ونه لري. پاکستان به پوره احتیاط سره لکه په تیرو څو لسيزو او په خاص ډول تیرو ۱۲ کلو کې، نړیوالې ټولني ته په ظاهر کې هم وښایي چې همکاري کوي، خو په واقعیت کې هماغه سیاسیت دوه مخه سیاسیت ته ادامه ورکوي.

د پاڼو شمیره: له ۲ تر ۳

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپکنی د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

له بلی خوا نړیواله ټولنه د پاکستان د کماری سره سره ددی هیواد په دوه مخي سیاسیت په پوهیدو او واقفیدو په پایله کې تصمیم ونیوه چې طالبانو ته په بهر (قطر) کې داسې یو آدرس جوړ شي چې د پاکستان له تأثیره بهر وي. اما د تعجب خبر خو داده چې دا اساسی ټکی ژر له یاده ووت او دادی د قطر دفتر د پاکستان په هدایت، سازش، مشورو او په قطر کې د انور پاشا (د ای اسی ای پخواني مشر) د مشاور د پست، په حضور د طالبانو دفتر تنظیمیږي. هغه طالب مشران د پاکستان په پاسپورتونو هلته سفر کوي، چې عملاً داصلي ممکنو او معقولو افغانی او منطقوی ریښتیني سیاسي روغې جوړې سره له سره سمون له لري. ددی کار او په قطر کې د طالب د حرکت دسفرات!؟ د پرائیستو نه وروسته انکشافاتو باندې تاسی خبر یاست.

سوال داسې مطرح دی که داسې وي چې د قطر دفتر د پاکستان تر هدایت او کنترول لاندې وي او هلته هغه طالب ځواکونه لیرل کیږي چې یا دمجبوریت اویا هم د مصلحت له کبله د پاکستان تر تأثیر لاندې وي او پاسپورت ورته پاکستانی مقامات ورکوي، نو بیا قطر ولې؟ ولې اسلام آباد کې همدا خبرې ونه شي؟ هلته چې پاکستان وکړای شي خپل اهداف مستقیم اعلام کړي او نړیواله ټولنه به په اصل خبره او پاکستان ته به دخپلو جزیې ورکولو په ښکاره توگه واقف شي.

ریښتیا خو داده چې د افغانستان په هکله د پاکستان د لوړ پوړو چارواکو مستقیمې اوبلاخره ښکاره طرحې او وړاندیزونه چې مخکې یې پرې په افغانستان سترې سرمایه گذاری کړي د پام وړدی: د پاکستان لخوا افغانستان ته د فدرالي نظام جوړونه، یو شمیر ولایتونه او سیمې دغه او یا هغه سیاسي نظامی او سیاسي حرکت ته ورکول، په افغانستان کې پراخو قومی ترښکیو ته لاس وهنه او په دې توگه عملاً د افغانستان د تجزیې زمینی برابرې، په افغانستان د بېرک د تولید او نور اقتصادي پروژو او حتی د منځنی آسیا نه د مشهور پایپ لاین او گاز پروژو په مقابل کې د ایران سره په هماهنگی مخالفت کول او لسه او پټي او ښکاره دسیسې له هغه جملې څخه افغانستان کې د پر ځان قوی او په ځان متکی اردو او امنیتي ځواکونه منځ ته راتلو په مقابل کې موانع او نړۍ که گواښ ورکونه، افغانستان ته د هوابی ځواکونو او درنه سلاح به مقابل کې موانع ایجادونه، هغه برنامې، دښمنانه او خاینانه اعمال دي چې د پاکستان د اوردو مجاهداتو او اهدافو عملی کول په افغانستان کې څرگندوي او افغانستان سره ښکاره او څرگنده دښمني ده.

یوه بله خبر هغه داچې که دطالب حرکت د جناب حامد کرزی د حکومت سره دغنايمو په تقسیم کې توافق وکړي او په همدې اوسنی مفهوم هم سیاسي روغې جوړه وکړي، شواهد ښکاره کوي چې د پاکستان حاکمیت به د تیرو ۳۵ کلو کاملو امکاناتو په لرلو چې د جهادي مشرانو او کشرانو حضور پاکستان کې د ای اسی ای تر نظر لاندې وه، بیا هم داسې ځواکونه پیدا کړي چې افغانستان کې خپل شوم اهداف او خرابکاریو ته ادامه ورکړي. هو په داسې حال کې افغانی حاکمیت بیا هم منتظر پاتي شي چې پاکستان به سوله افغانستان ته په خیرات وکړي او ترحم به وکړي یو خطاء اوندارسرست توقع او هسې خوشې خیال دی. په سیاسیت کې خیر او خیرات نه شته منافع، مصالح، مجبوریتونه او امکانات دي.

نو پکار ده چې باید بیدار شو، ځان بیدار کړو. حقایقو او منطق د خبرو باندې ځان پوه کړو، طبیعی متحدین دسلیقوي تفاوتونو سره سره یو کړو، په هغه ستراتیژیو فکر وکړو اوفعال کړو چې پاکستان دې ته مجبور شي چې دافغانستان او دخپلو خلکو د دښمنی نه لاس واخلي او یا دهغوی امکانات په افغانستان کې محدود کړای شي. پاکستان باید په ځان اخته شي او امکانات یې ضعیف کړای شي. په اوسني پاکستان کې داسې تدابیرو باندې کار وشي چې هغوی عملاً پوه شي چې دا روان پاکستانی سیاسیت به پاکستان هم نښه کړي. په افغانستان کې داخلي پاکستانی او ایرانی امکانات محدود او تجرید کړای شي. نړیواله ټولنه باید کوتلې تصامیمو ته آماده او تنویری کار ورسره وکړای شي. ټول افغانان اوپه خاص ډول دخیر عناصر باید سره دکوز او بر تاریخی افغانستان سره لاس ورکړي او د دښمن امکانات محدود کړای شي. مونږ په حقه یو او حق باید بری ترلاسه کړي. بیدار شو او په دې ځان پوه کړو چې د عصر ډېر طلايي او نه تکراریدونکی فرصتونه له لاسه ولاړل او نور نو مونږ وخت د ضایع کولو لپاره نه لرو او باید همدا اوس لاس په کار شو.

پای

د پاڼو شمیره: له ۳ تر ۳

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپکنی د لپکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ